Pierwsze nie pieprz! czyli Aleksandry Herzyk anty-prze-sądowa satyra

"*Wielka jest potęga uporu, który każe trwać w błędzie*" *(Karol Darwin)*

Najchętniej nie wypowiadałaby się na żaden temat i w nic nie wierzy, nie ma, jak podkreśla, żadnego wykształcenia specjalistycznego, jest studentką krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, a artysta to przecież żaden specjalista. Z drugiej strony, gdy zaczyna mówić, to jak Niagara, nie zatrzymasz... Mówi i natychmiast podważa to co mówi, więc zastanawia się, jak ktoś może coś wiedzieć na pewno i wygłaszać to tonem nieznoszącym sprzeciwu, skoro nasza wiedza składa się z samych czarnych dziur, białych plam oraz wielu znaków zapytania i to właśnie naukowcy są najbardziej ostrożni w wygłaszaniu ostatecznych prawd. Bo tzw. ulica wie.

Aleksandra Herzyk w swoich satyrycznych komiksach tropi tzw. ludowe mądrości, potoczne osądy, powierzchowne opinie, stereotypowe memy, poglądy ulicy, a następnie zestawia ze sobą błąd i jego sprostowanie licząc na to, że oglądający zaskoczy, zajarzy, zweryfikuje swój błąd poznawczy. Artystka tworzy tym samym swoisty Dekalog Poznania. Jej komiksowe scenki sytuacyjne pokazują, jak bardzo można się mylić wygłaszając sądy przed zweryfikowaniem faktów, a więc ewidentnie prze-sądzać, utwierdzać się w swoich błędnych przekonaniach i podawać je dalej jako sprawdzone prawdy. Jaki ogląd świata ma człowiek, który polega na takich opiniach? Jaki poziom intelektualny przedstawia sobą całe społeczeństwo, skoro karmione jest przesądami, uprzedzeniami, wierzeniami i powtarza je bezmyślnie w nieskończoność infekując tym kolejne pokolenia?

Tymczasem za postęp odpowiadają ludzie, którzy jedno wiedzą na pewno "myślę, więc się mylę". A skoro tak, to leniwy mózg, który zastawia pułapki, bo nie chce wysilać szarych komórek, chce iść na skróty, trzeba zmusić do myślenia, porządnego prze-myślenia w miejsce szybkiego prze-sądzania. Długa jest lista błędów poznawczych i kto ją układa, ten ją układa, ci którzy je robią, najczęściej nie zajmują się ich studiowaniem. Aleksandra Herzyk przekłada je na komiksy w nadziei, że obrazki mają krótszą drogę do świadomości, niż niezilustrowane słowo pisane, abstrakcja. Podpisuje się swoim krótkim twardym nazwiskiem wielkimi literami: HERZYK.

Oto błąd poznawczy nr 1. w satyrze Herzyk: efekt jednorodności grupy obcej polegający na postrzeganiu obcej grupy społecznej jako bardziej jednolitej i homogenicznej, niż własna, składająca się z różnych warstw, podgrup, frakcji, a te z indywiduów: "PRZECIEŻ ONI WSZYSCY TYLKO SIEDZĄ NA SOCJALU, GWAŁCĄ, KRADNĄ I NISZCZĄ NASZĄ KULTURĘ". Poznajecie? Zapewne wiecie o jakiej grupie społecznej mowa? Zapewne! O uchodźcach! Telewizyjne wiadomości ostatnich lat, lat masowych migracji, uciekinierów z terenów ogarniętych wojnami lub zmianami klimatycznymi pogarszającymi znacząco warunki bytowe, pełne są takich "ostrzeżeń" budzących z jednej strony strach, z drugiej niechęć.

A tu już błąd poznawczy nr 2.: podstawowy błąd atrybucji. Scenka przedstawia biedaka grzebiącego w koszu na śmieci i ojca tłumaczącego synowi, że spotka go to samo, jeżeli nie okaże się dość inteligentny i nie będzie się uczył, "WIDZISZ SYNKU, TAK KOŃCZĄ LUDZIE, KTÓRZY...", zamiast uczyć syna rozumienia, jak silne są wpływy zewnętrzne, środowiskowe i że ludzie mogą popaść w biedę niezależnie od swoich wewnętrznych cech i atrybutów. Dodajmy, że zwłaszcza w dzisiejszych czasach masowych zwolnień, przenoszenia zakładów produkcyjnych do

krajów o tańszej sile roboczej i przejmowania pracy przez automaty.

Albo błąd poznawczy nr 6. zwany efektem Forera, efektem Barnuma lub efektem horoskopowym. Wróżka mówi ogólnikami, osoba słuchająca identyfikuje się z nimi i święcie wierzy wróżce dziwiąc się jej niebywałej przenikliwości. Herzyk przygląda się temu stojąc na głowie - tak właśnie oznacza swoje satyry, swoistym logo, autoportrecikiem w pozycji wisielca głową w dół - i sprostowuje: Nie, jest dokładnie odwrotnie; lub: To błąd, jest inaczej. Uchwyć sens komiksowej historyjki i przemyśl swój pogląd, może się okazać, że widzisz świat w krzywym zwierciadle. I zgodnie z takim skancerowanym oglądem postępujesz, a to może być niesprawiedliwie, niebezpieczne, groźne, a czasami wręcz zgubne (*vide* komiks dotyczący antyszczepionkowców narażających swoje dzieci, a w konsekwencji i społeczeństwo, na dawno opanowane obowiązkiem powszechnego szczepienia choroby).

Weźmy jeszcze nr 7., fenomen sprawiedliwego świata: ZGWAŁCONO DZIEWCZYNĘ? ZASŁUŻYŁA SOBIE NA TO! Że niby świat funkcjonuje wedle pewnych zasad moralnych, którymi ktoś wszechmocny odgórnie, z jakiejś podniebnej chmury, włada, sprawiedliwie rozdzielając kary i nagrody? Ejże, piętnuje Herzyk! Spójrz na to bez odwoływania się do nadprzyrodzonego sędziego! Nie pieprz bez sensu! Włącz rozum i rozum, co mówisz! Żadna dziewczyna "nie zasłużyła sobie" na gwałt! Żadna dziewczyna czy kobieta w żadnym czasie i żadnym miejscu na świecie! Pewien grecko-polski muzyk ze Szczecina, prywatnie racjonalista, kolega nas, polskich racjonalistów, Dimitris Dymitriadis, ujmuje to tak: *Zrozumienie wymaga sprzężenia zwrotnego pomiędzy aparatem sensoryczno-analitycznym, a światem zewnętrznym, a nie przepięć pomiędzy stanami neuronowymi w obrębie tego samego mózgu...*

HERZYK przefarbowała swoje włosy na kolor szmaragdowo-zielony i choć to kolor nienaturalny, inny, pokazuje, że to właśnie inny, wyróżniajacy się a zarazem odcinający się człowiek, obserwator z boku, ba, do góry nogami, myśli, więc wie, że może się mylić, a zatem przygląda się ludziom, sprawom, zagadnieniom, prawdom objawionym... wprost i na przekór, i punktuje absurdy, niedorzeczności, przesądy, uprzedzenia, stereotypy, czy po prostu głupoty tak właśnie rozumiejąc zadanie sztuki zaangażowanej, sztuki mającej dotrzeć do możliwie największej ilości odbiorców możliwie najkrótszą drogą, obrazkiem, komiksem, fora społecznościowe spełniają tu swoje pozytywne zadanie. Śmiech z samych siebie to jeden z najskuteczniejszych sposobów na szkodliwe skostniałe poglądy, dynamit na beton w głowach.

*

* *

Aleksandra Herzyk - wraz ze swoim pieskiem Wojtusiem - bywa gościem Łukasza Wybrańczyka w videonagraniach z serii

ŚMIEM WĄTPIĆ. SCEPTYCYZM. NAUKA. FILOZOFIA

do oglądania na YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=YuSYCslffW0